

Agnieszka Tkaczyszyn

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

POLITYKA SPÓJNOŚCI JAKO CZYNNIK ZWIĘKSZANIA KONKURENCYJNOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: Polityka spójności odgrywa bardzo dużą rolę w podnoszeniu konkurencyjności Unii Europejskiej. Jej cele są bowiem kompatybilne i zbieżne z czynnikami wpływającymi na zdolność konkurencyjną każdego kraju. Mowa tu o takich czynnikach, jak rozwój kapitału ludzkiego, poprawa warunków życia mieszkańców, rozwój infrastruktury czy wzrost innowacyjności. To właśnie niwelowanie różnic w rozwoju pomiędzy poszczególnymi państwami i regionami poprawia kondycję ekonomiczną obecnej dwudziestki siódemki. Zwiększanie spójności gospodarczej, społecznej czy przestrzennej automatycznie zatem podnosi zarówno pozycję, jak i zdolność konkurencyjną całej UE. W związku z tym należy aktywnie wspierać politykę spójności, ponieważ przyczynia się ona do podnoszenia konkurencyjności całej Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: polityka spójności, konkurencyjność, spójność ekonomiczna, spójność społeczna, spójność przestrzenna.

1. Wstęp

Polityka spójności odgrywa istotną rolę w rozwoju całej Unii Europejskiej. Jej celem jest przede wszystkim zmniejszanie nierówności w rozwoju gospodarczym pomiędzy poszczególnymi regionami UE. Chodzi więc tutaj o poprawę warunków w regionach charakteryzujących się niższym tempem wzrostu gospodarczego, wskaźnikiem zatrudnienia czy poziomem dochodu na jednego mieszkańca. Jeżeli zwrócimy uwagę na fakt, że 43% produkcji Unii Europejskiej powstaje na obszarze stanowiącym zaledwie 14% jej terenu, a mianowicie w pięciokącie utworzonym przez Hamburg, Londyn, Mediolan, Monachium i Paryż¹, to z pewnością stwierdzimy, że polityka ta ma niebanalne znaczenie dla wszystkich unijnych krajów i regionów.

Celem niniejszego artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób polityka spójności wpływa na międzynarodową konkurencyjność Unii Europejskiej.

¹ *Praca na rzecz regionów: Polityka regionalna Unii Europejskiej na lata 2007-2013*, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/working2008/work_pl.pdf, dostęp 3.02.2009.

W związku z tym w pierwszej części zostanie przedstawiona definicja międzynarodowej konkurencyjności oraz historia powstania polityki spójności wraz z jej głównymi celami, w następnej zaś kolejności zostaną przeanalizowane czynniki decydujące o konkurencyjności i ich wpływ na unijną gospodarkę.

2. Pojęcie międzynarodowej konkurencyjności

Istnieją liczne definicje międzynarodowej konkurencyjności. Wybitny polski badacz tego zjawiska, J. Misala, stwierdził, że określenie to jest jednym z najczęściej używanych pojęć z zakresu szeroko rozumianych stosunków międzynarodowych – można mówić wręcz o jego „światowej karierze”². Ogromna liczba definicji nie ułatwia jednak właściwego zdefiniowania międzynarodowej konkurencyjności, ponieważ jest ona rozumiana na wszelkie możliwe sposoby. Na potrzeby niniejszej pracy zostanie użyta tzw. definicja czynnikowo-wynikowa (mieszana), autorstwa W. Bienkowskiego, biorąca pod uwagę zarówno obecny potencjał gospodarczy, jak również czynniki, które decydują o wzroście tego potencjału w przyszłości. Podejście takie uwzględnia zatem interakcję, jaka zachodzi między już osiągniętą konkurencyjnością a zestawem czynników, które ją determinują³. Definicja składa się więc z dwóch innych pojęć, a mianowicie międzynarodowej zdolności i pozycji konkurencyjnej. Za międzynarodową konkurencyjność danej gospodarki można uznać osiągniętą już przez dany kraj pozycję na rynku światowym, uwzględniającą udział gospodarki w międzynarodowych obrotach handlowych czynników produkcji, dóbr i usług, a także czynniki kształtujące jej przyszły potencjał rozwojowy, dzięki którym będzie mogła się jeszcze bardziej rozwijać w przyszłości i zwiększać osiągniętą już pozycję. Można zatem przyjąć, że zmienną zależną tej definicji jest pozycja konkurencyjna, natomiast zmiennymi niezależnymi są czynniki wpływające na zdolność konkurencyjną. Do mierników międzynarodowej pozycji konkurencyjnej należą więc:

- poziom rozwoju gospodarczego,
- intensywność i struktura powiązań handlowych z krajami trzecimi,
- sieć międzynarodowych powiązań produkcyjnych, technologicznych i handlowych,
- znaczenie waluty danego kraju jako waluty międzynarodowej.

Natomiast do czynników wpływających na międzynarodową zdolność konkurencyjną można zaliczyć:

- zasoby ludzkie,
- zasoby kapitałowe,

² J. Misala, *Międzynarodowa zdolność konkurencyjna i międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej: podstawy teoretyczne*, Politechnika Radomska, Radom 2007, s. 21.

³ M.J. Radło, *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Uwagi na temat definicji, czynników i miar*, www.radlo.org/mkg.pdf, 20.10.2008.

- postęp techniczny i innowacyjność,
- instytucje i regulacje, czyli sprawność państwa.

Ze względu na ograniczone rozmiary artykułu w dalszej części pracy zostaną omówione tylko wybrane mierniki międzynarodowej konkurencyjności UE.

3. Polityka spójności Unii Europejskiej

Choć początki polityki spójności datuje się od podpisania Traktatów rzymskich w 1957 r., to jednak systematyczna polityka w tej dziedzinie na szczeblu ponadnarodowym nie była podejmowana aż do połowy lat 70. Proces tworzenia tej polityki jest ciągły i następował etapami, które *de facto* wyznaczały poszczególne jej reformy⁴.

Etap pierwszy pokrywał się z tworzeniem struktur UE. W tym okresie państwa członkowskie dopiero dojrzywały do prowadzenia polityki spójności, aczkolwiek już od 1957 r. funkcjonował Europejski Fundusz Społeczny, który do dziś jest jednym z najważniejszych instrumentów polityki spójności.

W latach 60. została zorganizowana konferencja, na której ustalono, że rozwiązanie problemów regionów UE jest niemożliwe na drodze równoległego prowadzenia odrębnej polityki krajowej⁵. W 1975 r. utworzono Fundusz Rozwoju Regionalnego i od tego momentu polityka spójności nabrała właściwego tempa. W 1986 r. podpisano Jednolity Akt Europejski (JAE), w którym wprowadzono rozdział zatytułowany „Spójność gospodarcza i socjalna”. Dotyczył on potrzeby likwidowania dysproporcji i zacofania unijnych regionów, a jego rezultatem było zwiększenie wydatków na politykę strukturalną z 16 do 25% całości budżetu UE. JAE nadał więc kształt polityce spójności oraz podkreślił jej istotę w funkcjonowaniu Unii. Od 1988 r. Komisja Europejska postanowiła przygotowywać wieloletnie programy finansowe, wspierające rozwój regionalny. Pierwszy taki plan obejmował lata 1988-1992, a jego celem było: wspieranie rozwoju i dostosowanie strukturalne regionów słabo rozwiniętych, restrukturyzacja regionów, które są dotknięte upadkiem przemysłu, zwalczanie długotrwałego bezrobocia, pomoc młodym ludziom w zdobyciu zatrudnienia, dostosowanie struktur produkcyjnych rolnictwa do potrzeb rynku oraz wspieranie rozwoju obszarów wiejskich. Drugi plan powstał na lata 1994-1999 i jego cele były podobne do celów programu pierwszego, z tym że zwalczanie bezrobocia połączono z pomocą w zatrudnieniu i dodano nowy cel – przystosowanie siły roboczej do zmian w produkcji.

W 1993 r. wszedł w życie Traktat z Maastricht, za sprawą którego nastąpiła kolejna reforma funduszy, a co za tym idzie – kolejny przełom w unijnej polityce spójności. Na mocy tego traktatu stworzono następny instrument finansowy polity-

⁴ J. Przemysłańska, *Polityka regionalna UE*, Portal Spraw Zagranicznych, www.psz.pl/tekst-13566/ Joanna-Przemyslanska-Polityka-regionalna-UE, 3.02.2009.

⁵ I. Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 65.

ki spójności – Fundusz Spójności, a także powołano Komitet Regionów, który stał się przedstawicielem regionów, a także wzmocnił zasadę subsydiarności, do dziś jedną z głównych zasad Wspólnoty. Mówi ona że Unia podejmuje decyzje tylko w takich sytuacjach, gdy zamierzone cele nie mogą zostać w sposób wystarczający zrealizowane przez państwa członkowskie. Zasługą Traktatu z Maastricht jest także to, że punkt ciężkości w polityce regionalnej ze zmniejszania nierówności między regionami został przesunięty na wzrost ich konkurencyjności oraz zmniejszenie bezrobocia⁶.

Kolejną reformę polityki spójności przyniosła Agenda 2000. Przewodnią jej zasadą była koncentracja pomocy, polegająca na redukcji liczby priorytetów z siedmiu do trzech. W związku z tym na lata 2000-2006 zostały wyznaczone tylko trzy cele: wsparcie rozwoju regionów słabiej rozwiniętych, wzmocnienie transformacji regionów przeżywających kryzys strukturalny oraz modernizacja rynku pracy. Obecny okres programowania obejmuje lata 2007-2013, a jego priorytety to: „Konwergencja”, „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie” oraz „Europejska Współpraca Terytorialna”. Istotą Celu „Konwergencja” jest propagowanie warunków sprzyjających wzrostowi oraz czynników prowadzących do rzeczywistego zniwelowania zapóźnień w najslabiej rozwiniętych państwach członkowskich i regionach. Chodzi tu zatem o poprawę warunków rozwoju i zatrudnienia poprzez wzrost innowacyjności, poprawę jakości inwestycji w kapitał ludzki oraz rzeczowy, zwiększenie wydajności administracji oraz poprawę stanu środowiska naturalnego. Wszystkie te działania mają za zadanie doprowadzić do wyrównania poziomu życia regionów najbiedniejszych z najbogatszymi. W UE27 cel ten – na terytorium 17 państw członkowskich – obejmuje 84 regiony o populacji liczącej 154 mln, w których poziom PKB na 1 mieszkańca jest niższy od 75% przeciętnej europejskiej, a także 16 regionów o ludności 16,4 mln, gdzie poziom PKB nieznacznie tylko przewyższa ów próg, objętych wygasającą pomocą przejściową w związku z efektem statystycznym rozszerzenia UE⁷. Z kolei działania podejmowane w ramach Celu „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie” mają za zadanie zwiększyć konkurencyjność i atrakcyjność regionów. Podobnie jak w przypadku celu pierwszego chodzi tu zatem o zwiększenie innowacyjności, rozwój kapitału ludzkiego i rzeczowego, ochronę środowiska naturalnego, ale także o liberalizację i zwiększenie wymiany handlowej. Wsparcie ma posłużyć także zwiększeniu liczby i poprawie jakości miejsc pracy dzięki przystosowaniu pracowników do zmian i inwestycjom w kapitał ludzki. Do objęcia tą pomocą kwalifikuje się łącznie 168 regionów o ludności liczącej ogółem 314 mln. Celem tym objęte są regiony położone w 19 państwach członkowskich⁸. Jeżeli chodzi natomiast o Cel „Europejska Współpraca Terytorialna”, to ma on za zadanie umocnić współpracę transgraniczną w drodze wspólnych inicjatyw na szczeblach lokalnym

⁶ J. Przemysłańska, dz. cyt.

⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/object/index_pl.htm; 13.11.2009.

⁸ Tamże.

i regionalnym, współpracę międzynarodową służącą zintegrowanemu rozwojowi przestrzennemu oraz współpracę międzyregionalną i wymianę doświadczeń. Obejmuje on ludność żyjącą w strefach nadgranicznych, w 13 obszarach współpracy międzynarodowej, liczącą 181,7 mln⁹.

Po przeanalizowaniu przedstawionych wyżej priorytetów polityki spójności nie można nie zauważyć, że doskonale korespondują one z czynnikami wpływającymi na międzynarodową konkurencyjność danej gospodarki. Do czynników tych, według Światowego Forum Ekonomicznego¹⁰, należą¹¹:

- instytucje (wydajność administracji, niewłaściwe wpływy, niewydolność rządu, etyka biznesowa, odpowiedzialność);
- infrastruktura (jej ogólna jakość, infrastruktura drogowa, portowa, lotnictwa, dostawy energii elektrycznej, linie telefoniczne);
- makroekonomia (potencjał gospodarczy, budżet państwa, stopa oszczędności, inflacja, stopy procentowe, dług publiczny, kursy walutowe);
- zdrowie i kształcenie podstawowe (wpływ masowych chorób na biznes: malaria, gruźlica, HIV/AIDS, śmiertelność niemowląt, długość życia, powszechność kształcenia podstawowego);
- wyższe wykształcenie, doskonalenie zawodowe (powszechność wykształcenia średniego i wyższego, jakość kształcenia, doskonalenie zawodowe);
- efektywność rynków (rynek pracy i jego zniekształcenia, elastyczność rynku pracy i jego wydajność);
- technologia (prawo regulujące technologie informatyczne i telekomunikacyjne, BIZ i transfer technologii, telefonia komórkowa, użytkownicy Internetu i PC);
- poziom biznesu (sieć biznesu i sektory wspomagające, strategie i operacje firm);
- innowacje (jakość ośrodków badawczych, wydatki na B+R, współpraca nauki z przemysłem, rządowe zakupy zaawansowanych technologii, dostępność naukowców i inżynierów, użytkowanie patentów, ochrona własności intelektualnej, pojemność innowacyjna).

Jak można zatem zauważyć, obecne cele polityki spójności są zbieżne z czynnikami wpływającymi na międzynarodową konkurencyjność. Obie grupy zwracają istotną uwagę przede wszystkim na rozwój kapitału ludzkiego, poprawę warunków życia mieszkańców i infrastruktury, wzrost innowacyjności, wydajności oraz efektywności.

⁹ Tamże.

¹⁰ Światowe Forum Ekonomiczne – organizacja, która od 1979 r. regularnie publikuje *Raport o Globalnej Konkurencyjności*.

¹¹ *Global Competitiveness Report 2005-2006*, World Economic Forum, Geneva 2006, s. 43-51.

4. Polityka spójności a konkurencyjność

W tej części pracy syntetycznej analizie zostanie poddana sytuacja Unii Europejskiej pod względem wzrostu jej spójności oraz konkurencyjności. Spójność będzie tu rozpatrzona w trzech aspektach: jako spójność ekonomiczna, społeczna i terytorialna (przestrzenna). Okres badawczy to lata 2001-2007. Unia Europejska zostanie przedstawiona jako jeden podmiot, tzn. wszystkie wskaźniki będą pokazane w postaci zagregowanej dla UE-25. Analizie zostaną także poddani najwięksi beneficjenci polityki spójności w latach 1994-2006, czyli Grecja, Hiszpania, Portugalia i Irlandia¹².

W pierwszej kolejności zostanie omówiony potencjał gospodarczy, którego najbardziej syntetycznym miernikiem jest PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wskaźnik ten reprezentuje jednocześnie tzw. spójność ekonomiczną UE i jest jednym z ważniejszych mierników międzynarodowej konkurencyjności gospodarki. Jak można zauważyć w tab. 1, w latach 2001-2007 PKB *per capita* systematycznie wzrastało w całej Unii Europejskiej. Wzrost ten wyniósł odpowiednio: dla UE 24,64%, dla Grecji 36,84%, dla Hiszpanii 35,57%, dla Portugalii 24,18%, dla Irlandii 41,98%. Wśród rozpatrywanych krajów największego skoku w tym względzie dokonała Irlandia, której PKB na 1 mieszkańca wzrosło w ciągu 7 lat aż o 11 tys. euro. To bardzo dobry wynik, potwierdzający opinię, że rozwój Irlandii jest największym sukcesem gospodarczym Unii Europejskiej. Oczywiście, nie jest to rezultat tylko i wyłącznie efektów samej polityki spójności, ale nie można pominąć faktu, że pomoc uzyskana od UE i jej właściwe wykorzystanie bardzo się do tego przyczyniły.

Tabela 1. PKB na jednego mieszkańca w cenach bieżących (w tysiącach EUR)

Kraj	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
UE	20,70	21,40	21,60	22,60	23,40	24,60	25,80
Grecja	17,10	18,50	19,20	20,40	20,60	22,00	23,40
Hiszpania	19,40	20,60	20,90	21,90	22,90	24,60	26,30
Portugalia	15,30	15,80	15,90	16,20	17,30	18,00	19,00
Irlandia	26,20	28,20	29,20	30,80	32,40	34,70	37,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Eurostat, Statistic Database, <http://cpp.eurostat.cc.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00001&plugin=1>; 25.10.2009.

W tab. 2 zostało przedstawione PKB czterech analizowanych krajów kohezyjnych na tle PKB UE-27. Wynika z niej, że pierwsze miejsce w tej klasyfikacji zajmu-

¹² W latach 1995-2005 poziom PKB na 1 mieszkańca w Grecji wzrósł z 74% średniej UE-27 do 88%. W tym samym okresie poziom ten w Irlandii i Hiszpanii podwyższył się odpowiednio ze 102% do 145% i z 91% do 102%; dane z raportu: *Rozwijające się regiony, rozwijająca się Europa, IV Raport na temat spójności gospodarczej i społecznej*, Komisja Europejska, maj 2007.

je ponownie Irlandia, której PKB znacznie przekracza średnią dla UE-27. Również w trzech pozostałych państwach zauważa się systematyczny wzrost, szczególnie w przypadku Hiszpanii i Grecji. Świadczy to zatem o wzroście zarówno konkurencyjności, jak i spójności rozpatrywanych krajów.

Tabela 2. PKB krajów kohezyjnych na tle UE-27

Kraj	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
UE	100	100	100	100	100	100	100
Grecja	68	70	75	78	78	80	81
Hiszpania	84	86	90	91	93	94	94
Portugalia	63,5	63,8	64	63,4	62,9	62,7	63
Irlandia	145	153	162	169	170	174	176

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Eurostat, Statistic Database, Eurostat, <http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupModifyTableLayout.do>, 25.10.2009.

Kolejnym ważnym czynnikiem decydującym o konkurencyjności danej gospodarki jest rynek pracy. Stopa bezrobocia jest także najczęstszym miernikiem spójności społecznej. W tym aspekcie Unia Europejska musi sprostać dużym wyzwaniom, gdyż odnotowuje wysoki odsetek bezrobotnych. Jak wynika ze wcześniejszych rozważań, kwestia poprawy sytuacji na rynku pracy pojawiała się właściwie we wszystkich perspektywach finansowych UE jako oddzielny priorytet. Ogólnie rzecz ujmując, można stwierdzić, że w latach 2001-2007 w omawianych krajach stopa bezrobocia wykazywała raczej tendencję malejącą. Wyjątkiem jest Portugalia, gdzie bezrobocie wzrosło prawie dwukrotnie (tab. 3). Choć efekty walki z bezrobociem nie są dostatecznie zadawalające, to można zaryzykować twierdzenie, że polityka spójności mimo wszystko przyczynia się do spadku bezrobocia w Unii Europejskiej. Najważniejsze bowiem powinno być zadowolenie samych mieszkańców i perspektywy na przyszłość. Polityka spójności obejmuje zaś bardzo dużą liczbę programów, które umożliwiają nie tylko reorientację zawodową, ale także dają szansę na stworzenie nowych miejsc pracy, a to właśnie ma największe znaczenie dla obywateli krajów członkowskich UE. Dzięki unijnej pomocy mieszkańcy UE otrzymują wsparcie na reorientację zawodową, podwyższanie własnych umiejętności czy na zakładanie firm. Rozwijające się nowe firmy zatrudniają większą liczbę pracowników, co w przyszłości owocuje spadkiem bezrobocia i wzrostem przedsiębiorczości.

Teraz analizie zostanie poddana spójność terytorialna UE. Jednym z jej mierników jest liczba kilometrów autostrad w poszczególnych krajach członkowskich. Wskaźnik ten jest równocześnie czynnikiem wpływającym na zdolność konkurencyjną kraju. Z roku na rok w każdym państwie UE powstaje coraz większa liczba nowych autostrad (tab. 4). W latach 2001-2007 ich długość w całej UE wzrosła

Tabela 3. Stopa bezrobocia (w %)

Kraj	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
UE	8,4	8,8	9,0	9,1	9,0	8,2	7,2
Grecja	10,7	10,3	9,7	10,5	9,9	8,9	8,3
Hiszpania	10,3	11,1	11,1	10,6	9,2	8,5	8,3
Portugalia	4,1	5,1	6,4	6,7	7,7	7,8	8,1
Irlandia	3,9	4,5	4,8	4,6	4,4	4,5	4,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Eurostat, Statistic Database, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsiem110&plugin=1>; 25.10.2009.

Tabela 4. Autostrady (w km)*

Kraj	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
UE*	55 437	56 297	57 267	58 144	60 067	61 368	61 473
Grecja	–	–	–	–	–	–	–
Hiszpania	9 571	9 739	10 286	10 286	11 432	12 389	15 679
Portugalia	1 659	1 835	1 895	2 147	2 399	2 545	2 613
Irlandia	125	125	176	192	247	257	260

* Dane te nie zawierają autostrad w Grecji; – Dane niedostępne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Eurostat, Statistic Database i obliczenia własne <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsiem110&plugin=1>; 25.10.2009.

prawie o 11%. Jest to zasługa przede wszystkim polityki spójności, która przeznaczona na ten cel bardzo duży odsetek środków finansowych. Infrastruktura drogowa ma bowiem bardzo duże znaczenie dla poprawy dostępności poszczególnych regionów, a także jest czynnikiem podniesienia ich atrakcyjności, co z kolei przyczynia się do przyciągania zagranicznych inwestorów, a tym samym do wzrostu konkurencyjności Unii Europejskiej.

Jak zatem kształtuje się zdolność UE do przyciągania zagranicznych inwestycji? Zjawisko to ilustruje tab. 5. Wynika z niej, że kraje UE przyciągają coraz większą liczbę nowych inwestorów. Bezpośrednie inwestycje są motorem rozwojowym gospodarki, w związku z czym ich efektywne pozyskiwanie jest ogromnie ważne dla każdego kraju. Państwa UE mają pod tym względem dość dużą przewagę w porównaniu z innymi krajami¹³, a polityka spójności bardzo się do tego przyczynia, m.in. właśnie poprzez przeznaczanie ogromnej liczby środków finansowych na budowę nowej i unowocześnianie już istniejącej infrastruktury.

¹³ *World Investment Report, Transnational Corporations, Agricultural Production and Development*, United Nations Conference on Trade and Development, New York and Geneva, 2009, http://unctad.org/en/docs/wir2009_en.pdf, 10.11.2010.

Tabela 5. Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych (w miliardach USD)

Kraj	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
UE	362,41	284,06	240,58	204,45	487,99	543,57	567,09
Grecja	1,108	1,589	1,275	2,101	5,180	5,364	5,093
Hiszpania	28,408	39,223	25,567	24,761	32,987	36,949	65,539
Portugalia	6,231	1,799	1,935	3,930	10,902	10,678	11,567
Irlandia	9,651	29,324	22,781	25,378	31,698	32,178	35,632

Źródło: opracowanie własne na podstawie: UNCTAD Foreign Direct Investment database, <http://stats.unctad.org/FDI/TableViewer/tableView.aspx>; 25.10.2009.

Kolejnym istotnym czynnikiem wpływającym na konkurencyjność we współczesnej gospodarce jest innowacyjność. Jako jej mierniki rozpatrzone zostaną wydatki na B+R oraz liczba patentów. Prace badawcze i rozwojowe, zwłaszcza te z zakresu nowych technologii, mają w dzisiejszym świecie zasadnicze znaczenie dla przyszłego rozwoju gospodarki i zwiększenia liczby miejsc pracy. Właśnie dlatego współcześnie tak duży nacisk kładzie się na zwiększanie wydatków na badania i rozwój. Kwestia ta jest na tyle istotna, że stała się motywem przewodnim nowej Strategii lizbońskiej. Zgodnie z nią wydatki na B+R w całej Unii Europejskiej do 2010 r. powinny wzrosnąć do 3% PKB. W 2007 r. wynosiły one zaledwie 1,85% PKB UE, w związku z czym jest mało prawdopodobne, aby cel ten został osiągnięty. Jednakże analiza danych z tabeli 6 pozwala dostrzec tendencję wzrostową, co jest już dość sporym sukcesem i nadzieją na przyszłość. Także w przypadku zgłoszeń patentowych wynik jest zadawalający, gdyż w ostatnich latach Europejski Urząd Patentowy odnotował coraz większą liczbę nowych patentów (tab. 7). Ponownie dużą rolę odgrywa w tym zakresie polityka spójności, która intensywnie wspiera i promuje rozwój innowacyjności, a tym samym przyczynia się do podniesienia zdolności konkurencyjnej krajów UE.

Tabela 6. Wydatki na B+R (jako % PKB)

Kraj	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
UE	1,76	1,76	1,75	1,82	1,82	1,85	1,85
Grecja	0,58	0,58	0,57	0,55	0,58	0,57	0,57
Hiszpania	0,91	0,99	1,05	1,06	1,12	1,2	1,27
Portugalia	0,8	0,76	0,74	0,77	0,81	1,0	1,18
Irlandia	1,1	1,1	1,17	1,24	1,25	1,3	1,31

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Eurostat, Statistic Database, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsc00001&plugin=1>, 25.10.2009.

Tabela 7. Liczba zgłoszeń patentowych do Europejskiego Urzędu Patentowego

Kraj	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
UE	50820,3	50376,82	51507,95	54384,34	55078,57	56645,82	57435,20
Grecja	70,77	73,95	86,65	66,9	109,74	121,67	122,78
Hiszpania	862,37	933,55	935,27	1205,46	1330,55	1462,88	1502,23
Portugalia	40,8	40,23	60,22	56,48	114,33	139,03	147,98
Irlandia	242,87	221,12	219,48	260,6	261,5	274,96	276,54

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Eurostat, Statistic Database, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=de&pcode=tsc00009&plugin=1>, 25.10.2005.

Z analizy przedstawionych czynników wynika, że polityka spójności jest kompatybilna z polityką poprawy konkurencyjności Unii Europejskiej. Obie mają bowiem te same cele – długotrwały rozwój gospodarczy całej UE oraz poprawę warunków życia jej mieszkańców. Co więcej, polityka spójności przyczynia się także do poprawy międzynarodowej konkurencyjności UE. Dążąc bowiem do zwiększenia spójności UE-27, wpływa na wszystkie czynniki, które determinują międzynarodową konkurencyjność gospodarki UE. Poza tym należy zwrócić tutaj także uwagę na fakt, że obie te polityki są elementem większej strategii i dlatego powinny one współpracować z innymi politykami, aby przyczynić się do zwiększenia efektu synergii i jeszcze większego wzrostu konkurencyjności UE.

Powyższa analiza przedstawiła sytuację Unii Europejskiej w oderwaniu od reszty świata. Jeżeli zostanie ona zestawiona z pozycją innych krajów, zwłaszcza ze Stanami Zjednoczonymi, okaże się, że UE wciąż pozostaje w tyle za USA. Zgodnie natomiast z założeniami wspomnianej wyżej Strategii lizbońskiej z 2000 r., do 2010 r. Unia Europejska miała stać się najbardziej dynamiczną i konkurencyjną gospodarką świata. Jednak już w 2005 r. okazało się, że jest to niemożliwe, w związku z czym cele Strategii lizbońskiej zostały zrewidowane. W 2005 r. postanowiono zatem, że cele strategii powinny zostać zogniskowane tematycznie, a większa uwaga skupiona na jej krajowym wdrażaniu¹⁴. Jednak pomimo tych zmian cel nie został osiągnięty. Unia Europejska wciąż nie zdołała nadrobić dystansu dzielącego ją od Stanów Zjednoczonych.

Dlatego też w czerwcu 2010 r. Parlament Europejski przyjął projekt Strategii „Europa 2020”. Przedstawiono w niej wizję europejskiej gospodarki, opierającej się na trzech współzależnych i uzupełniających się obszarach: inteligentnym wzroście (oznaczającym przede wszystkim rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności), trwałym wzroście (wspieraniu gospodarki niskoemisyjnej, konkurencyjnej i efektywniej korzystającej z zasobów), wzroście sprzyjającym wyłączeniu spo-

¹⁴ *Strategia (lizbońska) po roku 2020: Propozycje zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego. Zintegrowany raport dla Rady Europejskiej*, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, styczeń 2010, <http://www.fzz.org.pl/images/stories/file/PL%20Integrated%20report.pdf>, 10.11.2010.

łecznemu (charakteryzującym się wysokim poziomem zatrudnienia, a także spójnością gospodarczą, społeczną i terytorialną)¹⁵. Zgodnie z opiniami wielu znawców tej tematyki, w tym także prof. Danuty Hübner, przewodniczącej Komisji Rozwoju Regionalnego, zasadniczą rolę w realizacji celów Strategii „Europa 2020” odegra właśnie polityka spójności. Ma to związek z faktem, że polityka ta angażuje wszystkie szczeble rządowe, w związku z czym stanowi przykład dla paktów terytorialnych, które będą służyć realizacji nowej strategii. Johannes Hahn, komisarz UE ds. polityki regionalnej, stwierdził w kontekście związku polityki spójności z realizacją nowej strategii: „Inwestycje regionalne oraz mądre i ukierunkowane finansowanie naszych regionów to klucz do wyprowadzenia Europy z kryzysu. Musimy przygotować regiony na konkurencję światową, mając na uwadze, że obecnie to nie pojedyncze kraje, lecz całe kontynenty konkurują ze sobą. Dzięki ukierunkowaniu przyszłych inwestycji na efektywność energetyczną i ekologiczną, zrównoważony rozwój, a tym samym tworzenie nowych miejsc pracy, uda nam się uzyskać wyniki, jakich oczekujemy w kontekście strategii ‘Europa 2020’”¹⁶. Jest to zatem kolejny argument potwierdzający tezę, że polityka spójności przyczynia się do zwiększania konkurencyjności UE.

5. Wnioski

Polityka spójności z całą pewnością odgrywa istotną rolę w podnoszeniu konkurencyjności Unii Europejskiej. Po pierwsze, osiągnięcie celów polityki spójności jest równoważne ze zwiększaniem konkurencyjności. Po drugie, polityka spójności jako główny swój cel uznaje niwelowanie różnic w rozwoju pomiędzy poszczególnymi unijnymi regionami, co *de facto* również przyczynia się do poprawy konkurencyjności UE, poprawiając bowiem atrakcyjność poszczególnych regionów, poprawia kondycję ekonomiczną obecnej dwudziestki siódemki. I w końcu po trzecie, polityka spójności koncentruje się nie tylko na wyrównywaniu różnic między najbogatszymi i najbiedniejszymi regionami UE, lecz także zwraca uwagę na zjawisko kooperacji pomiędzy tymi regionami, tak aby mogły one z sobą współpracować i wzajemnie dostarczać potrzebnych zasobów, co w przyszłości przyniesie pozytywne efekty każdej ze stron.

Reasumując, należy stwierdzić, że polityka spójności wzmacnia konkurencyjność Unii Europejskiej. Jej celem jest bowiem nie tylko dostarczanie środków do realizacji określonych zadań i priorytetów, lecz także mobilizowanie poszczególnych krajów do wykorzystania własnych endogenicznych zasobów. Państwa są za-

¹⁵ *Komunikat prasowy*, *Europa 2020: Komisja przedstawia nową strategię gospodarczą dla Europy*, Bruksela, 3 III 2010, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/225&format=HTML&aged=0&language=PL&guiLanguage=en>, 10.11.2010.

¹⁶ *Komunikat prasowy Komitetu Regionów*, *Zgromadzenie przedstawicieli samorządów regionalnych i lokalnych UE*, Bruksela, 5.10.2010, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=COR/10/66&format=HTML&aged=0&language=PL&guiLanguage=en>, 10.10.2010.

tem zmuszone do unowocześnienia swoich działań administracyjnych, do większej przejrzystości oraz do poszukiwania bardziej skutecznej metody funkcjonowania. Poza tym polityka spójności stawia obecnie na te elementy, które są nieodzowne do poprawy konkurencyjności, a więc na poprawę innowacyjności, kapitału ludzkiego czy wzrost atrakcyjności ekonomicznej regionów.

Konwergencja jest bardzo ważną kwestią w zakresie poprawy i zwiększenia konkurencyjności międzynarodowej. Jest to spowodowane tym, że jeżeli regiony opóźnione nie zdołają nadrobić zaległości, może to doprowadzić do powstania jeszcze większych dysproporcji, a tym samym do petryfikacji istniejących różnic, co w ostateczności może spowodować spadek konkurencyjności całej Unii.

Kończąc, należy jeszcze dodać, że polityka spójności nie ogranicza się jedynie do redystrybucji środków, jej zadaniem jest przede wszystkim pobudzanie endogenicznego potencjału. Jest ona zatem bodźcem, który uruchamia cały szereg działań pobudzających wzrost i podnoszących konkurencyjność.

Literatura

- Global Competitiveness Report 2005-06*, World Economic Forum, Geneva 2006.
- Misala J., *Międzynarodowa zdolność konkurencyjna i międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej: podstawy teoretyczne*, Politechnika Radomska, Radom 2007.
- Naruszewicz S., *Polityka spójności Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2004.
- Pietrzyk I., *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Rozwijające się regiony, rozwijająca się Europa*, IV raport na temat spójności gospodarczej i społecznej, Komisja Europejska, maj 2007.

Źródła internetowe

- Komunikat prasowy Komitetu Regionów*, Zgromadzenie przedstawicieli samorządów regionalnych i lokalnych UE, Bruksela, 5 X 2010, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=CO R/10/66&format=HTML&aged=0&language=PL&guiLanguage=en>.
- Praca na rzecz regionów. Polityka regionalna Unii Europejskiej na lata 2007-2013*, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/working2008/work_pl.pdf, dostęp 3.02.2009.
- Przemysłańska J., *Polityka regionalna UE*, Portal Spraw Zagranicznych, <http://www.psz.pl/tekst-13566/Joanna-Przemyslanska-Polityka-regionalna-UE>.
- Radło M. J., *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Uwagi na temat definicji, czynników i miar*, www.radlo.org/mkg.pdf.
- Strategia (lizbońska) po roku 2020: Propozycje zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego*, zintegrowany raport dla Rady Europejskiej, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, styczeń 2010; <http://www.fzz.org.pl/images/stories/file/PL%20Integrated%20report.pdf>.
- World Investment Report: Transnational Corporations, Agricultural Production and Development*, United Nations Conference on Trade and Development, New York and Geneva 2009, http://unctad.org/en/docs/wir2009_en.pdf.

COHESION POLICY AS A FACTOR OF INCREASING THE EUROPEAN UNION'S COMPETITIVENESS

Summary: Cohesion policy plays a very important role in the development of the European Union. It surely increases the international competitiveness of the European Union. Why? First of all, its main goals coincide with the factors which determine the international competitiveness. Secondly, the main objective of the European cohesion policy is to reduce development disparities between particular regions of the European Union – what improves the image of the whole EU. And last but not least this policy motivates the regions to make use of their internal potential.